

הכנסת האחת-עשרה

מושב שני

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 233

מישיבת ועדת הכספים

יום ב' י"ח בטבת התשמ"ו - 30.12.85, שעה 10.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- א. שפירא - היו"ר
- א. אבוחצירא
- ז. אמיר
- י. ארידור
- י. ארצי
- מ. בר-און
- פ. גרופר
- ד. דנינו
- א. ויינסטיין
- א. ורדיגר
- י. כהן
- ע. סולודר
- י. צבן
- ח. רמון
- מ. שטרית
- א. שלום
- ג. שפט
- ד. תיכון

- א. קרסנר - מזכיר הוועדה
- א. דמביץ - היועץ המשפטי לוועדה
- ס. אלחנני - יועצת כלכלית
- מ. איזנברג - קצרנית

מוזמנים:

סגן שר האוצר ע. אמוראי
הממונה על הכנסות המדינה י. ברוך

- (י. הגואל
- (י. ארד
- (י. ברקן
- (ע. הרדמן
- (מ. פרידמן
- (א. כהן
- (ד. שטאוב
- (מ. דר-זיו
- (י. לוי
- (ע. שרגאי
- (ש. לוי
- (ד. ספילמן
- מסרד האוצר
- מסרד התעשייה והמסחר
- התאחדות התעשיינים
- א. שמאי

(נגיבה) ביום 6.1.86

ת. פנחסוביץ - משרד המטפטים

צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין
(תיקון מס' 4), החשמ"ו-1985

סדר-היום:

שינויים בתקציב לשנת 1985

מדיניות הקפאת המחירים

צו לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה) - אמיסיה
של מנפיקים - חברה להנפקות של בנק דיסקונט בע"מ
(סדרה 167, 15 מיליארד שקל)

צו לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה) אמיסיה של
כור הנפקות בע"מ (סדרה 2, 15 מליון דולר)
חקנות מילווה המדינה (סדרות מסוג גליל - ברירת
ריבית; שגיא - ברירת ריבית)

חוק עיגול סכומים

צו הריבית (שינוי שיעורים) (תיקון מס' 2)
צו מע"מ (קביעת שיעור ריבית) (תיקון מס' 2)

צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין
(תיקון מס' 4), החשמ"ו-1985)

היו"ר א. שפירא:

אני פותח את הישיבה.

הנושא הראשון בסדר-היום של ישיבה זו:
צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין (תיקון מס' 4),
החשמ"ו-1985. סיימנו הדיון בצו זה והודעתי שהיום תהיה הצבעה על הצו.

בטרם ניגש להצבעה, נשמע את נציג התאחדות התעשיינים ונציג
היבואנים, שלטענתם לא הוזמנו יחד עם המשלחות האחרות שהופיעו בנושא זה.

א. שמאי:

בדרך כלל כאשר יש דיון בוועדת כספים על נושאים אלה התאחדות
התעשיינים מוזמנת.

ד. תיכון:

האם אינך חושב שאיבדנו את הפרופורציות בענין זה? זו הישיבה
הרביעית שאנו מקדישים לנושא.

א. שמאי:

הועדה שהמליצה על העלאת המכס על פרקולטור חד-פעמי המכיל קפה
היא ועדה מאוזנת שיושבים בה נציגי כל הגורמים. ועל-פי הקריטריונים המקובלים
בה היא המליצה להטיל מכס של 11% על המוצר במזבא, כי מדובר במוצר ינוקא
שלא יוצר עד היום במדינת ישראל. שיעור מכס של 11% על מוצר ינוקא, על
פי הקריטריונים הקבועים, נראה לי שהוא שיעור סביר. זה לגבי שיעור המכס.

שיטת ההגנה שנקבעה היא שיטה שמקובלת מזה שנים רבות, והיא
מאפשרת למוצר חדש לא יוצר בשלב החדירה לקבל שיעור זה של מכס.

ישראל:

הגשנו תזכיר לוועדה והצבענו על כמה נקודות. ראשית מעל ל-95% של שיווק הקפה בארץ הוא בידי "עלית". המרווח של שיווק הקפה המיובא בגלל הקפאת המחירים הוא נמוך מאד. והעלאת המכס מ-4% ל-11% פירושה סגירת הייבוא. זה איננו מוצר ינוקא, אפילו "עלית" לא השתמשה במונח זה.

קריאה:

מהו "מוצר ינוקא"?

א. שמאי:

מושג זה מוכר כלפי השוק המשותף. בדרך כלל אסור להעלות מכסים, לגבי מוצרי ינוקא מותר.

היו"ר א. שפירא:

שמענו נציג התאחדות התעשיינים תציג היבואנים.

ועתה אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

- בעד צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין (תיקון מס' 4), התשמו-1985, כולל סעיף פרקולטור חד-פעמי המכיל קפה, התשמו"ו-1985 - - 2
- בעד צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין (תיקון מס' 4) פרט לסעיף פרקולטור חד-פעמי המכיל קפה, התשמו"ו-1985 - 6
- נמנעים - 4

הוחלט לאשר צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין (תיקון מס' 4), פרט לסעיף פרקולטור חד-פעמי המכיל קפה, התשמו"ו-1985 ולהניחו על שולחן הכנסת

חבר-הכנסת חיים רמון לא השתתף בהצבעה

שינויים בתקציב לשנת 1985 - פניות מס' 51, 52, 53, 54 של הממונה על התקציבים

היו"ר א. שפירא:

אנו עוברים לנושא הבא לסדר-היום:

שינויים בתקציב לשנת 1985. והפנייה הראשונה, פנייה מס' 51 של

הממונה על התקציבים - מעונות יום 0,6 מיליארד שקל.

ד. תיכון:

אדוני היושב ראש, אני מבין שהחליטו להפטיר כמה העברות תקציביות, ואין לי התנגדות לכך. אבל כאשר אומרים שהחליטו להפטיר כמה העברות, משמע מכך שהעברות אחרות לא הופשרו. אני מבקש שתוכן רשימה של העברות שלא הופשרו והעברות שבצנרת.

י. כהן:

רבותי, הנושא הזה אינו חדש. במסגרת ההסכם הקואליציוני הובאה הצעה לתוספת תקציב בסך 25 מליון דולר. היה הסכם על כך בין שתי הסיעות הגדולות וסכום זה נכלל בתקציב. האוצר התנה זאת בהעברת חלק מהצעות-החוקים שהיו על שולחנה של הוועדה. מאז הגיש האוצר את הפניות לגבי 25 מליון דולר, עברו ארבעה חדשים. יושב ראש הוועדה עיכב הבאת הפניות הללו לדיון ולאישור בוועדה, כי לא הועבר הסכום של 9 מליון דולר למוסדות של המפלגות הדתיות. הנושא עלה מספר פעמים בקואליציה ובוועדה. אנחנו ראינו זאת כדבר בלתי-סביר שעברו 9 חדשים מאז אישור התקציב והעברות תקציביות לצרכים שראינו אותם כחשובים מאד, כמו חינוך, מעונות יום ונושאים שמעבר לקו-הירוק לא אושרו.

ביום ה' האחרון סוכם, שעד שיסוכמו אמות המידה לחלוקת הכספים הייחודיים בין היועץ המשפטי לממשלה ובין הסיעות הדתיות, נפשיר 12,5 מליון דולר.

היו"ר א. שפירא:

בתנאי שמדובר בהעברות תקציביות להתיישבות, לכבישים, למעונות יום ולחינוך, ושום דבר לא למוסד ייחודי.

י. כהן:

בהתאם לכך הגעתי להסכם עם חבר-הכנסת חיים רמון שנגיש הצעה משותפת ומוסכמת לפחות לשתי הסיעות הגדולות.

היו"ר א. שפירא:

זה יכול להיות למשרות חינוך, כבישים, בקעת-היהודן, אך בשום פנים ואופן לא לבית-ברל ולא לבית-ז'בוטינסקי ולא לבית יענקל.

י. צבן:

למה לא לבית-ז'בוטינסקי, אם הוא עונה על הקריטריונים?

מ. בר-און:

אנחנו צריכים לדעת במה בדיוק מדובר. הניסוח של חבר-הכנסת יגאל כהן אינו מספיק. אנחנו צריכים לדעת מה הופטר ומה לא.

היו"ר א. שפירא:

מה שהופטר, נדון בו סעיף-סעיף. איננו הולכים לאשר את הדברים אן-בלוק. מתוך 12,5 מליון דולר שהחלטנו להפשיר, בהסכמת ראש הממשלה, אני ראיתי חטיבות באישור ההעברות התקציביות לכבישים, למעונות יום ולחינוך. מחר תקבל רשימה של מה שלא הופטר.

ד. דנינו:

אני חושב שאנו צריכים לאשר את ההעברות למעונות יום ולהתיישבות. לגבי יתר הדברים אנו מבקשים לקבל רשימה ולדעת מה יהיה עליהם.

ע. סולודר:

אדוני היושב ראש, היות וכל הנושאים שאתה הזכרת, הוזכרו בוועדה זו מדי שבוע, חבל על כל רגע, אני מציע שנדון ונאשר.

א. ורדיגר:

אני מכבד את נדיבות לבו של היושב ראש ועל הסינוי בעמדתו לגבי הנושא. ארל הייתי רוצה לדעת את התוצאה...

היו"ר א. שפירא:

אני סיפרתי לך ואני מוכן לחזור על הדברים. היה לחץ גדול ב-3 החדשים האחרונים לאשר כמה העברות תקציביות, כמו העברות להתיישבות, חינוך, מעונות יום וכבישים. ואני אומר את האמת - אף פעם לא החבייטתי להגיד את האמת: היה הסכם בין הקואליציה וביני שאחזיק את ההעברות על סכום של 25 מליון דולר כמשכון עד שהממשלה תגמור ענין העברת ה-9 מליון דולר למפלגות הדתיות, ל"כבישים" שלהן, למוסדות שלהן.

ביום רביעי האחרון, לאחר שגבר הלחץ מכל הצדדים להביא לאישור העברות התקציביות שציינתי, נפגשתי עם ראש הממשלה, היות והוא ערב במכתב למפלגות הדתיות על ה-9 מליון דולר. והוא אמר: בואו נעשה הסכם. ועשינו הסכם שנפסיר 12,5 מליון דולר, כאשר מרכזי שתי הסיעות הגדולות, חברי הכנסת יגאל כהן וחיים רמון, יגידו מה הם הצרכים החשובים. אני התניתי זאת בתנאי אחד, שיופטו סכומים לכל דבר חיוני פרט למוסדות; כלומר, לחינוך, לכבישים, להתיישבות ולמעונות יום. והסכימו לתנאי זה גם מרכזי הסיעות הגדולות וגם ראש הממשלה. הסבירו לי שבבקעת-הירדן אם לא יעשו היום, לא יוכלו לעשות, ואנו איננו רוצים ואיננו יכולים לעבור על "בל תשחית". לכן הרמתי ידים.

ד. תיכון:

אדוני היושב ראש, יש לי שאלה ליועץ המשפטי לוועדה, מר דמביץ: כזכור לך, בכנסת העשירית, ואולי יותר נכון לומר, משנבחרה הכנסת האחת-עשרה, וועדת הכספים ישבה בתוקף בחירתה בכנסת העשירית, הופיע לפניו היועץ המשפטי לממשלה והמסנה לו המומחה לענייני כספים, והם מסרו הודעה ברורה, שהכספים הייחודיים לא יעברו ללא קריטריונים. אחד החברים הפעילים ביותר בוועדה באותה ישיבה, חבר-הכנסת שפירא, שאל א רצה להיות בטוח שענינו לא נפגע והוא שאל את השאלה הבאה: האם ברור שאם מעכבים את הכספים הייחודיים עד שייקבעו הקריטריונים או אבני-הבוחן, אז צריך לעכב גם כספים אחרים שמועברים למוסדות תרבות? והיועץ המשפטי לממשלה אמר: אכן, צודק חבר-הכנסת הנכבד.

מאז ועד היום ועדה זו לא קבלה את הקריטריונים או אבני הבוחן החדשים. יכול להיות שהם קיימים ויכול להיות שלא, ויכול להיות שמישהו חזר בו. יכול להיות שהיועץ המשפטי לממשלה שינה את דעתו. והיה אם שינה דעתו, מן הדין היה שיבוא ויאמר לנו, אחרת אם נאשר ההעברות התקציביות אנו מבזים חוות הדעת שלו.

אני בעד אישור ההעברות התקציביות הללו. יעיד חבר-הכנסת דנינו שסייעתו לו בענין זה לפני חודש. אבל אני רוצה שחדעו, שאנו חורגים מהסיכום שקבלה הוועדה. והפה שאסר צריך להיות הפה שמתיר, ולפחות עלינו לשאול אותו אם אנו יכולים לאשר העברות תקציביות אלו היום, באין כללים.

היו"ר א. שפירא:

מר דמביץ, אתה מוכן להשיב על השאלה של חבר-הכנסת תיכון?

א. דמביץ:

מה השאלה?

היו"ר א. שפירא:

היות והיועץ המשפטי לממשלה אמר בוועדה זו, שחלוקת הכספים הייחודיים

צריכה להיות על-פי כללים, אֶחָבֶר-הכנסת תיכון רוצה לשמוע ממך: האם החלוקה הזאת היא על-פי הכללים ועל דעת היועץ המשפטי לממשלה, או שזו סתם החלטה להפסיר 12,5 מליון דולר ומחלקים לכל המוסדות?

י. כהן:

אין מדובר במוסדות. מדובר בסכומים שבתקציבי המשרדים. אלה סכומים שהחלטנו להוסיף למשרדים. את הכספים למוסדות מקפיאים.

ד. תיכון:

הבקשה הראשונה היא כן ייחודית. מי שאומר שהיא איננה ייחודית, עדיין לא ראה את הבקשה. הבקשה הראשונה, בקשה מס' 51, היא כן מהכספים הייחודיים. ובאין כללים, אם נאשר אותה, איננו מקיימים החלטת הוועדה.

י. צבן:

אני רוצה להבין, אדוני היושב ראש, עכשו על סדר-היום הפנייה להעברה תקציבית למעונות יום?

היו"ר א. שפירא:

זו הפנייה הראשונה.

י. צבן: וכל הפניות להעברות תקציביות הן בתחום המשרדים הרלבנטיים?

היו"ר א. שפירא:

כן.

י. צבן:

אני מבקש ממך הסבר, מהו הדבר המעכב אותו סעיף שאני לא כל-כך אוהב אותו - 9 מליון דולר שהוחלט להקציב למפלגות הדתיות - - -

היו"ר א. שפירא:

לא למפלגות הדתיות.

י. צבן:

למוסדות בהתאם לבקשת המפלגות הדתיות. מהו הדבר המעכב הקצבות למוסדות שעומדים במבחן של הכללים ואמות המידה? השמועה אומרת שאתם, המפלגות הדתיות, אינכם יכולים להגיע להסכם ביניכם.

דבר שני, אני מצטרף לבקשה של עמיתי, חבר-הכנסת תיכון.

היו"ר א. שפירא:

חבר-הכנסת יאיר צבן, אם אשיב על שאלתך, לא נגיע למעונות היום. אני מבקש לשמוע מהיועץ המשפטי לוועדה, האם אנו יכולים לדון בהעברות התקציביות אחת לאחת?

א. דמביץ:

קודם כל, אני ממלא תפקיד שנקבע בכנסת כדי שיהיה לוועדה זו, ולוועדות דומות, ייעוץ משפטי שאינו תלוי ביועץ המשפטי לממשלה. אבל אני חושב שבאותה מידה עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה צריכה להיות מובעת מפיו או מפי אחד מנציגיו הוא, ולא מפי היועץ המשפטי לוועדה. אם חס-וחלילה יאמר היועץ המשפטי לממשלה דבר שאני צריך להסתייג ממנו ולהעמיד את הוועדה על זרית אחרת של העניין, אני אעשה זאת. אבל שאני אבוא במקומו של היועץ המשפטי לממשלה? - - -

מ. בר-און:

אתה יכול לייעץ לנו.

א. דמביץ:

לגופו של ענין ההסברים הנתונים כאן לפניכם בכל אחת מהפניות האלה הם הסברים, כמדומני, אחידים בפניות מס' 51, 52, 53, 54, לאמור: "בהתאם להסכם שנחתם עם נציגי הסיעות הגדולות בכנסת מועברים בזה מהרזרבה הכללית וטכומים שנקבעו לזה".

אני חושב שכל אחד מחברי הוועדה היושבים כאן יסכימו שזה איננו הסבר לגופו של אף אחד מהענינים האלה, אלא הסבר שיש לו משמעות פוליטית שיכול להתקבל על דעת מי שרוצה לקבל אותו.

אני אציין רק דבר אחד: פנייה אחת עוסקת במעונות יום, השניה בעתודה להתיישבות, השלישית בעניני שיכון, כלומר הטבת תנאי דיור, תכניות בכפר ותכניות ארצות, ועוד דברים מסוג זה, והרביעית ענינה - חינוך ותרבות, רזרבה להתייקרות, שרתים ומזכירים במערכת החינוך, גני ילדים.

אני רוצה להסביר דבר אחד, שאינני רואה כאן הקצבות ישירות למוסדות. יש השתתפות באחזקה בבתי-מדרש למורים. כלומר, אין כאן רשימות של מוסדות או קבוצות של מוסדות, אלא ענינים שהם בטיפול שוטף של המשרדים השונים. יש כאן נקודה אחת, שאולי חריגה מכל זה, אבל אין לי הסברים כך שאינני יכול להגיד. בפנייה מס' 51 מועברים מהרזרבה להוצאות פיתוח אל תכנית הפיתוח של משרד העבודה והרווחה בענין הצטיידות מעונות יום 650 מליון שקלים. את הפירוט של המעונות אינני יודע.

היו"ר א. שפירא:

זה כלל המעונות.

א. דמביץ:

זה מה שנאמר כאן.

אעיר רק הערה אחת נוספת: עד עכשו, בכל פעם שהיו פניות של אגף התקציבים נדונות בוועדה, היה איש אגף התקציבים בא ומוסיף תורה שבעל-פה על התורה שבכתב. ברגע זה אינני רואה את איש אגף התקציבים, אבל זה לא גורע מסמכות הוועדה להחליט כראות עיניה.

ד. חיכון:

לא איכפת לי שיאשרו את הפניות הללו, אבל דעו שבאיזה שהוא מקום אנו מתעלמים מדברים שנאמרו לוועדה.

היו"ר א. שפירא:

מה שאמר היועץ המשפטי לוועדה, מר דמביץ, הוא, שהבקשות שאנו הולכים לדון ולהצביע עליהן, אין בהן ריח של כספים ייחודיים.

ד. חיכון:

אינני יודע אם מר דמביץ היה באותה ישיבה שהופיע לפנינו היועץ המשפטי לממשלה, אבל שאלתך באותה ישיבה, בודאי זכורה לך, אדוני היושב ראש.

היו"ר א. שפירא:

אחה היית רוצה שאזמין את היועץ המשפטי לממשלה?

ד. חיכון:

אחה היושב ראש, אתה הקובע. אני מצאתי לנכון לרענן זכרונוך. תראה מה קורה, איש אגף התקציבים לא בא, איש היועץ המשפטי לא בא, נציגת משרד המשפטים לא באה. יכול להיות שאנו מטלים את עצמנו בעת שאנו מאשרים פניות אלה ולאחר מכן תתעורר הבעייה מחדש. אם אתה בוחר להתעלם מהתשובה שקבלת באותה ישיבה, זו זכותך. אני רק מסב את חשומת לבך. אינני יודע אם

אילו יכולנו לשמוע מפי מר דמביץ, שאין חשש שאנו מפירים החלטה היועץ המשפטי, שבאה בעקבות בג"ץ, הייתי שלם עם עצם הדיון בהעברות חקציביו אלה. אבל מר דמביץ בחר ללכת בין הטיפות, הוא לא אומר כן והוא אינו אומר לא.

ד. תיכון:

אם רוצים לדעת מה חושב היועץ המשפטי לממשלה, צריך לשאול אותו.

ד. תיכון:

לכן ההחלטה היא בידי היושב ראש. אני עוררתי את השאלה.

מ. בר-און:

כמו חמיד גם הפעם זקוקה הקואליציה לאיש האופוזיציה שיעזור לה. יש פה רשימה של דברים. אני חושב שכאשר נדון לגופם של הדברים - - -

ד. תיכון:

תזדקק לאיש אגף החקציבים.

מ. בר-און:

אני חושב שהמגרעת העיקרית היא העדרו של אש אגף החקציבים, שיכול היה לעזור לנו. אילו היינו בוחנים כל אחת מהפניות, היינו נוכחים לדעת ש-90% אינם רלבנטים לענין הקריטריונים, עליו דיבר חבר-הכנסת תיכון, ולגבי 10% יכול להיות שיש ספק. לדעתי, כדאי להזמין איש אגף החקציבים ולהתקדם שלב אחרי שלב.

ד. תיכון:

אם נקבל רשימה של מעונות היום שאליהם מתייחסת הפנייה הראשונה, אתה תוכל לתת תשובה?

היו"ר א. שפירא:

חבר-הכנסת תיכון, שמעתי את הערתך, היא במקומה. לא שאני חושב שהדברים שאנו רוצים לאשר הם בניגוד לקריטריונים, אלא שכיוון שעוררת את הנושא, אביא את היועץ המשפטי לממשלה או נציגו ואת נציג אגף החקציבים. ונדמה את הענין לעוד יום.

י. כהן:

מדוע?

היו"ר א. שפירא:

אני מזמן את היועץ המשפטי לממשלה.

י. כהן:

מדוע? בפניות שלפנינו אין שום מוסד שצריך לעמוד במבחן הקריטריונים עליו דיבר היועץ המשפטי.

י. צבן:

אתם קשרתם את הדברים.

י. כהן:

לא, אנו מצהירים מראש שהסכום הזה אינו הולך לשום מוסד ייחודי, לא חילוני ולא של המפלגות הדתיות.

מ. בר-און:

ח. רמון:

אסור שזה יהיה, כי מחר עלולים להגיד, שלקחו 25 מליון דולר למוסדות ייחודיים.

י. כהן:

איך בהעברות תקציביות אלו שום מוסד ייחודי חילוני. ואני מציע שבמסגרת ההחלטה נקבע זאת.

היו"ר א. שפירא:

ללא נוכחותו של איש אגף התקציבים לא אביא זאת לאיטור.

ח. רמון:

אפשר להזמין את איש אגף התקציבים.

אדוני היושב ראש, אני רוצה להסביר את הדברים: כאשר הוגש החקציב של השנה השוטפת, הסיעות בקואליציה לא היו מרוצות, לא מהקצבות למוסדות, אלא ממבנה התקציב. חשבנו שתקציב החינוך צריך להיות יותר גדול, חשבנו שתקציב החטיבה להתיישבות צריך להיות יותר גדול, חשבנו שתקציב השיכון צריך להיות יותר גדול וחשבנו שתקציב המעונות צריך להיות יותר גדול. בתוך הסכום של 25 מליון דולר, יש 850,000 דולר המיועדים למוסדות הקרובים ללבן של סיעות הקואליציה. 850,000 דולר אלה איננו מביאים לאיטור. אבל יש 24 מליון דולר שהם כסף תקציבי טהור, שאותם אנו מבקשים לאשר.

היו"ר א. שפירא:

הוריתי להזמין את איש אגף התקציבים, והוא יגיע תוך זמן קצר.

מ. בר-און:

לפני כמה זמן עיכב האוצר העברת כספים לאמנות לעם, ואחר-כך בעקבות הלחץ והצעקות שהוקמו הוא הפסיר את הסכום. יחד עם עכוב הכספים לאמנות לעם, פוּכְבו עוד כמה סכומים קטנים. אני יודע על הסכום שעוכב למכון שז"ר. נמסר לי שההקצבה של האוצר למכון שז"ר היא כ-60% מתקציבו של המכון. מכון שז"ר אינו שייך למוסדות הייחודיים ועכוב הסכום עלול להביא לסגירת המוסד. אני מבקש שכאשר יבוא איש אגף התקציבים הוא יתן הסבר למה מעכבים העברת הסכום למכון שז"ר.

מדינות הקפאת המחיריםהיו"ר א. שפירא:

רבותי, עד שיגיע איש אגף התקציבים, נעבור לנושא הבא בסדר-היום: מדיניות הקפאת המחירים.

אני מצטער שמנכ"ל משרד התעשייה והמסחר לא הופיע. כאשר יש דיון בנושא כה חשוב, היה צריך להופיע לפחות מנכ"ל המשרד. ועדת הכספים אמנם איננה חשובה כמו מנכ"ל המשרד, אבל הנושא הוא חשוב. עם כל הכבוד - ואני מכבד כל מי שבא ממשרד התעשייה והמסחר, ואולי אלה הבאו מכירים את החמר יותר מהבכירים, אבל נהוג שהבכיר בא יחד עם בעלי המקצוע והמומחים - כאשר המנכ"ל אינו בא, מי שבא מתנצל בשמו.

י. לוי:

המנכ"ל נמצא בביקור במפעל, הוא שלח את יועצו הכלכלי והוא מאמין שנציגו יוכל לייצג אותו ואת המשרד בכבוד.

היו"ר א. שפירא:

הנושא הועלה לדיון על-ידי חבר-הכנסת אריאל ויינשטיין. נשמע אפוא דברי פתיחה מפי חבר-הכנסת ויינשטיין.

א. ויינשטיין:

הכנסת אישרה חוק לפיו יש הקפאת מחירים במשך עד יולי 1986. מאידך בחדשים האחרונים יש עליות בעלויות של המפעלים ושל החברות. רק אחמול שמעתי מאיש תעשייה, שהוא העלה בהחבא, בניגוד לחוק, את שכר העובדים במפעלו, כי הוא לא יכול היה לעמוד בשכר של 280,000 שקל לחודש כאשר הוותיקים מקבלים 350,000 שקל. שאלתי מדוע העלה את השכר, שהרי החוק אינו מאפשר זאת - - -

ח. רמון:

החוק מאפשר לו להעלות שכר כל כמה שהוא רוצה.

א. ויינשטיין:

בודאי שמותר לו להעלות שכר, אבל מצד שני הוא אינו יכול להעלות מחירים והוא נמצא בהפסדים. והוא אינו היחיד. יש חברות שבהן השכר מהווה 75%-80% מהעלויות, והן אינן יכולות להעלות מחירים.

יש תופעה נוספת, שמסרדי הממשלה אינם משלמים התחייבויות חוזיות. אינני מדבר על הוצאה חקציבית. אבל חתמו חוזים עם חברות וספקי ציוד ושירותים ואין משלמים להם, ואנו עדים להתמוטטויות במשק, חלקן בשל ניהול כושל, חלקן בשל האינפלציה. אבל יש גם פשיטות רגל כתוצאה מכך שהמדיניות הכלכלית אינה מאפשרת גמישות בתחום זה.

אנו מרבים לדבר על צמיחה, אבל למעשה אין צמיחה במשק, אין השקעות חדשות, יש בריחה של השקעות, יש בריחה של עסקים. הייתי בחו"ל, פגשתי ישראלי, איש צבא שהשתחרר, מעסיק מאות עובדים והוא אינו חוזר לארץ, הוא עומד בפני פיטורי עובדים, כי מסרדי הממשלה אינם משלמים לו את הסכומים המגיעים לו והוא אינו יכול להעלות מחירים. הוא עומד גם במצב של הקפאת מחירים, גם במצב של אי-תשלום עבור שירותים שהוא סיפק.

אני מבקש שנדון בנושא, כי אני חושב שהמדיניות הכלכלית, שביסודה היא נכונה, הרחיקה לכת. הגענו לחצי אחוז אינפלציה בחודש, אבל המחיר כבר מדי.

ח. רמון:

מה אתה מציע? מה אתה חושב טעריך להיות?

א. ויינשטיין:

אני חושב שצריכה להיות הגמשה בהעלאת המחירים, אני חושב שמסרדי הממשלה צריכים לעמוד בתשלומים, ומסרדי הממשלה צריכים לגלות יתר גמישות. אני יודע איזה לחצים מופעלים על אלה העוסקים בנושא המחירים. כאשר יש אלפי יזמים, אי אפשר לדעת מה צודק ומה לא. אבל אנו צריכים לשמוע כיצד הממשלה, שנתנו בידיה את חוק ההקפאה מתמודדת עם בעיות אלו, כי אנו מאבדים מקומות עבודה ונאבד יזמים. אנו מצליחים במדיניות הכלכלית, אבל אנחנו מאבדים משק.

י. ארידור:

בהסכמת חברי הוועדה, במקום לומר ישירות מה שיש לי לומר, אקרא לפני הוועדה דברים שפורסמתי בנושא זה לפני שלושה חודשים. ואלה הדברים:

"הגיע לידי מסמך מעניין על המדיניות הכלכלית הפולגרית (השם הוא שילוב של פולנית והונגרית, כלומר ערבוב שיטות טונות של קומוניזם). כדי להאבק במשבר הכלכלי, החליטה הממשלה להטלים במשק משטר טוטליטרי. מאחר שלא היתה שם אופוזיציה, יכלה הממשלה לעשות כרצונה. בלחץ השלטון קיבל הפרלמנט בספטמבר 1985 שני חוקי יסוד - חוק הסדרים לשעת חירום במשק וחוק יציבות המחירים.

הרעיון המרכזי בחוק הראשון הוא לשעבד את כל הפרטים במשק להחלטות של המיניסטרים הפולגרים. לפי הפרק הראשון של אותו חוק הוא עדיף על כל חוק אחר, על כל הסכם ואפילו על כל פסק-דין. לפי הפרק השני נקבע שכר מקסימום לעובדים. כלומר: תשלום שכר מעל זה שקבעו הרשויות המוסמכות בהסכם עם האיגודים המקצועיים הרשמיים, הפך לעבירה פלילית. האיגודים המקצועיים הסדלידיים, שמרדו באיגודים הרשמיים, קבלו מכה אנושה. העונש על תשלום שכר מעל השכר הרשמי היה חמור מאד, עד שנה מאסר. (ראה פציף 30 מאותו חוק).

הממשלה הפולגרית דגלה במלחמה מעמדית. המעמד העצמאי - שלא היה כפוף לאיגודים המקצועיים הרשמיים - נחשב בעיתונות הרשמית כקבוצה של גנבי מיסים. לכן הוטל על העצמאים מס הכנסה מיוחד. לעונש הזה קראו מס יסף. לא הועילו פענוח נציגי העצמאיים, שגם הם נפגעו מהמשבר הכלכלי ולא דק השכירים, ולכן אין זה צודק שישלמו מס הכנסה מיוחד נוסף. הפרלמנט אישר את המס ברוב גדול. (פרק ג' לחוק).

אחד הדברים שהציקו לממשלה הפולגרית היה ענין החברות הממשלתיות. לפי אחד החוקים הישנים יכלו החברות להשקיע את רווחיהן כדי לפתח את המפעלים, הייצור והתעסוקה. גישתם היסודית של המיניסטרים היתה, שכל מה שמנכ"ל חברה יודע לעשות - המיניסטר יודע טוב ביותר. זהו גם הרעיון המרכזי שביסוד כל הלאמה.

כצעד ראשון ללאמה נקבע בחוק, כי שלושה מיניסטרים (שננקבו בחוק) רשאים לחייב חברות ממשלתיות לשלם דוידנדים (פרק ד' לחוק). בהיות המדינה בעלים בלעדיים כמעט של חברות אלה, דמה הדבר להפקעת רווחי החברות לטובת המדינה. בצורה כזו כבר לא היה שום טעם לעסוק במכירת חברות ממשלתיות, וחדלו אפילו לדבר על כך.

על השקעות פרטיות דוקא דיבר, ואף הקימו כוח משימה בינלאומי לשם כך. המשקיעים החבקשו להשקיע במדינה שבה יש פיקוח טוטלי על שכר ומחירים. במדינות שמהן הוזמנו המשקיעים הפוטנציאליים לא היה פיקוח כזה. המשקיעים העדיפו להמתין, כי לא היו רגילים לשיטות הפולגריות.

פיקוח ברמת אמנות.

כשהשכר נקבע על-ידי הממשלה, לא היה טעם להתעסק בתשלומים סוציאליים כפי שהם קיימים במשק לא פולגרי. חלק מהתשלומים הסוציאליים בוטלו, או שהוטלו עליהם מסים. העניים, ששחיקת השכר הרסה אותם, קיבלו פיצוי חלקי. כמו כן קיבלו פיצוי חלקי מיוחד השופטים, שצריכים היו לשפוט את העבריינים על החוקים; סעיף מתאים בחוק (פרק ט', סעיף 32) הכסיר במיוחד פיצוי זה, למרות טעמד בניגוד לסעיף אחר בחוק. כמו כן הוכסרו על-פי החוק הפעולות שנעשו בהתאם לתקנות שעת חירום שהותקנו מקודם. אף אחד לא יכול היה לטעון שהמדיניות הכלכלית הפולגרית אינה חוקית.

עומס החוקים והעבירות החדשות יצר ציפיה לגידול במספר העבריינים, אך ברגע האחרון נמנע הפרלמנט מלאשר 300 משרות נוספות לתופסי עברייני מיסים.

העיקביות לא היתה לצד הפרלמנט. הרי בכל שיטה כלכלית פולגריית יט יחס יטיר בין מספר העבירות, מספר העבריינים ומספר תופסי העבריינים. ההתפתחות בנושא זה בפולגריה היא רק בראשיתה.

בשיטה הצנטרליסטית הפולגריית המשיכו אמנם לדבר על "עצמאותו" של הבנק המרכזי. היו כאלה שצחקו ואמרו שהבנק הוא עצמאי כמו שהדמוקרטיה היא עממית. מכל מקום, וכדי להסיר ספקות, נתנו תוקף חוקי לביטול זמני של המועצה המייעצת והוועדה המייעצת של הבנק (סעיף 33 לחוק). למעשה באה הממשלה עצמה במקום המועצה והוועדה, והכל באופן חוקי בהחלט.

גם הקפאת המחירים והפיקוח עליהם נעשו בהתאם לחוק. מדיניות המחירים של פולגריה נעשתה בעיקר בהתאם לדוגמה הפולנית, מפני שבהונגריה כבר אין דבר כזה. לכל מצרך וכל שירות נקבע מחיר מירבי. יוצאים מהכלל היו קטורים בעיקר בייצוא. (חוק יציבות המחירים, פרק ב' ותוספת שניה ושלישית). אחד היוצאים מהכלל המוזרים שיחרר מהפיקוח דווקא את תעריפי התזמורת הסימפונית. לא ניתן הסבר מדוע מוסיקה כזו צריכה להיות דווקא יקרה. אולי מפני שמי שעוד רוצה מוסיקה סימפונית בתנאים כאלה, הוא וודאי אלמנט אנטי-פולגריסטי, שישלם.

מאחר שהמדובר בפיקוח על רבבות סוגים של מוצרים ושירותים, צפחה הממשלה מראש שיהיו כאלה שינסו להערים על הפיקוח על-ידי כך שיקראו למוצרים ולשירותים שלהם בשמות חדשים או באמצעות הערמות מסוגים אחרים. הממשלה ידעה שלא חוכל לשלוח פקח לכל חנות, ולכן עלתה על רעיון יוצא מהכלל: הסוחרים יהיו המפקחים של עצמם, ללא שכר כמובן. כל סוחר שירצה לשווק מוצר חדש, יצטרך לבקש מראש אישור מיוחד בכתב. יהיו מפקחים מיוחדים שידקו את הבקשות (סעיף 5 לחוק יציבות המחירים). למרות הסכנה הברורה של התרחבות השוק השחור או דיכוי המשק, האמינה התאיריה הכלכלית הפולגריית בפיקוח, בעיקר לאור הצלחותיו במזרח-אירופה. היא אף שכללה את השיטה. בעוד שבמזרח-אירופה היו הסוחרים, רובם ככולם, פקידי ממשלה וקבלו שכר מהשלטונות, באן הסוחרים נשארו עצמאיים ולכן לא קבלו שכר ממשלתי, אף-על-פי שהחוק חייב אותם למלא טפסים אין-סוף. החוק, למשל, איפשר לחייב כל סוחר להגיש טופס למפקח, ובו כל רשימת המוצרים שהוא מוכר וכל מחיריהם (סעיף 10). בצורה כזו שוכלל הפיקוח הפולגריסטי למדרגה של אמנות.

העונשים על הפרת החוק היו, כמקובל, מאסר עד שלוש שנים או במקרים קלים יותר עד שנה. אבל חוץ מזה הוסמך בית-המשפט לסגור עסקים אפילו לפני מתן פסק הדין. בהתאם לנהוג, חייב בית-המשפט לשמוע את טענות הנאשם לפני שנחן צו סגירה, אולם גם לכך היה יוצא מהכלל: מותר היה לבית-המשפט לסגור עסק לחמישה ימים אפילו בלי לשמוע את הנאשם (סעיף 15).

הנסיון הפולגריסטי היה, כמובן, מוצלח כמו במדינות אחרות במזרח. אולם בכל זאת קיננה דאגה לעתיד. היה חשש שיקומו ארגוני עובדים בנוסח סולדריות, אשר לא יקבלו את החכתיב של ארגוני העובדים הרשמיים. היה גם חשש לגידול נוסף באבטלה, שהגיעה כבר לרמה של 8%. קשה היה גם לצפות להשקעות במשק של פיקוח פולגריסטי, וכך הועמדה. צמיחת המשק בסימן שאלה. אבל כל זה שייך לעתיד ובינתיים התנהל הכל בהתאם לחוק. זה היה הכלל העיקרי ששימש גם מוטו לשיטה הפולגריסטית: שלטון החוק - וחוק השלטון.

עד כאן הדברים שכתבתי לגבי "מדינת פולגריה". ומה שאני רוצה להוסיף

הוא, שכל הדברים האלה, אדוני היושב ראש, הם פרי החלטות של ועדת הכספים של הכנסת, וכדאי שחברי ועדת הכספים ישימו לב מדי פעם איזה חוקים אנחנו מחוקקים ומהי התוצאה לשהם.

ד. חיכון:

ראו, רבותי, כאשר אני מסתרל על מה שקורה היום במשיק הישראלי, אני יכול לומר רק זאת: אילו היה בא מישהו ואומר לי שהאינפלציה במדינת ישראל תרד בחודש דצמבר לחצי אחוז, לאחוז או לשני אחוזים, אני מודה: לא הייתי מאמין.

רבותי, נרצה או לא נרצה, לחכנית הכלכלית יש הישגים, והישגים מטמעותיים, גם מהותיים. זה שהיא אינה מושלמת, וכל יום מאיימת לטבע, זו פרשה בפני עצמה. אני אינני מאוטר מהפיקוח. אילו היה בא מישהו ואומר לי, ששר ליברלי יהיה אחראי למסע כזה של פיקוח, לא הייתי מאמין. אבל אם חפצי חיים אנו, אנחנו חייבים לשמור על הפיקוח, גם אם יש נפגעים - ונפגעים רבים - בדרך, כי האלטרנטיבה היא אינפלציה דוהרת כפי שהיה. ואינפלציה דוהרת היא הגורמת אי-שוויון גדול במשק הישראלי. כאשר אנחנו מורידים את האינפלציה, הנהנה הראשון מכך הוא השכיר, שכולנו טענו ששכרו נשחק באינפלציה.

מה שקורה בימים האחרונים בתחום זה מעורר בי מחשבה שהאינפלציה עומדת לפרוץ מחדש. ואני קרוא בעמוד הראשון של עתון "הארץ", שעומדים להעלות מחירי המכונניות, הטלוויזיות, המזגנים וכל יתר מוצרי החשמל, שכן למישהו אין סבלנות להחזיק מעמד עוד חודש-חודשיים. לעתים יש לי הרגשה ששורר אצלנו מצב שכל דאליס גבר. בעצם כל מי שיש לו מרפקים במשרד מסויים זוכה להעלאת מסירים מחוץ לתור ולא על-פי דין.

נותרו עוד חדשיים. אם נצליח לקבע את דיכוי האינפלציה, נוכל לצאת לדרך המלך בזכות המדיניות הכלכלית ולחזור ולאמץ את כל השיטות שאנו מתגעגעים אליהן. זה ענין של חדשיים. ונדמה לי שאין לנו סבלנות. ומשרד התעשייה והמסחר הנתון בלחצים עומד לפול.

אני קורא למשרד התעשייה והמסחר: אל תאשרו חריגות. מי שנופל, לא היה חזק מספיק, הוא חי הודות לאינפלציה שגולגלה ללקוח. אם אכן נכונות השמועות שעומדים להעלות מחירי מוצרי החשמל, שום דבר לא יחזיק מעמד. זו פירצה כל-כך גדולה, שהסכרים שהצבנו יחמוטטו והכל יפרוץ. לכן אני פונה לכולנו: נמחין, נגלה סבלנות.

היו"ר א. שפירא:

אני רוצה לשאול אותך שאלה: נניח שיש חברה שעובדת על-פי 900 שקל הדולר, ובעבור חמרי הגלם היא משלמת על-פי 1500 שקל הדולר - - -

ד. חיכון:

יש אי-צדק. בכל השיטה הזאת יש יותר אי-צדק מאשר צדק. אבל זה ענין של כמה שבועות. החוק יגיע לקצו.

א. שלום:

גם אלה שעובדים על פי שער של 900 שקל הדולר, עושים מבצעי-הנחה.

י. צבן:

היות והיה צריך להיות כאן מנכ"ל משרד התעשייה והמסחר והוא איננו, ואתה, מר יורם לוי, אמור לייצג אותו בכבוד, אני מבקש שתייצג אותו גם לגבי השאלה שלי:

בישיבת הוועדה ביום 26 בנובמבר השנה נאמר לנו, גם על-ידי מר פורר וגם על-ידי מר גלמור, שמתנהלת חקירה בפרשת עליית לגבי מחיר חדש שלא הייתה לו הצדקה למוצר חדש שלא היה חדש, והוועדה ביקשה זירוז החקירה, כי לא היה מדובר בסחם מפעל אלא במפעל שיש לו מעמד מסויים בזירת התעשייה הישראלית. בקשה זו לא נתקבלה כהחלטת הוועדה, אבל הושמעה. אחר-כך

קראתי בעתונים שיש הכחשות. היות ואתם מטפלים בנושאים אלה, אני מבקש שתאמרו לוועדה: היה או לא היה, יש חקירה או אין, נגמרה או לא?

לגופו של עניין, אני מבקש לומר דבר אחד בנוסף לחמיכה במה שאמר כאן חבר-הכנסת תיכון. המרווח שהתעשיינים לקחו לעצמם בשחיקת השכר הוא פנטסטי. אני ראיתי את מודל העלויות של האוצר, וראיתי נסיון שנעשה על-ידי הכלכלנים לראות את ההתפתחות מאוקטובר 1984 ועד היום. מודע זה מצביע במפורש על כך, שיש מרווחים. אני מרשה לעצמי להציג סימן שאלה, כי המודל בנוי על נתונים רשמיים שיש בידי האוצר, ויש לי ספק - אם לנקוט לשון המעטה - אם הנתונים משקפים את המציאות לגבי היחס של חמורה לעבודה, להון ולרווח. אבל אפילו בתנאים אלה יש מרווחים גדולים מאד. הביאו לנו כמודל מפעל שממוצע עלות העבודה בו הוא 450 דולר לחודש.

ד. תיכון:

זה גבוה.

י. צבן:

ממוצע של עלות עבודה 450 דולר, כולל תנאים סוציאליים?

ד. תיכון:

חשבתי שהסכום אינו כולל תנאים סוציאליים.

י. צבן:

זה כולל את מנהל החשבונות ואת המנכ"ל ואת התנאים הנלווים.

אני מניח שיכולים להיות פה ושם חריגים, אבל באופן כללי צריך לחזק את הפיקוח, כי אחרת הקרבן הלא-צודק בצורה קיצונית ששילמו השכירים יעלה בעטן לגמרי.

ח. רמון:

יש לי חחושה - וכך שמעתי מלשכת המסחר - שהאינפלציה חסרה לגורמים מסויימים במסק. וזה רק מוכיח שהאינפלציה במדינת ישראל הייתה תוצאה של אינטרסים כלכליים של גורמים מסויימים של המסחר הפרטי, של סקטור החברות, שרצה - - -

י. ארידור:

של הסקטור ההסתדרותי, אם תוסיף, זה בסדר.

ח. רמון:

של הסקטור העסקי. אם להסתדרות יש סקטור עסקי, כולל הסקטור העסקי של ההסתדרות.

י. ארידור:

זה נכון מאד מה שאתה אומר.

ח. רמון:

והדבר הבולט ביותר היה ענין המסים, - לא שילמו מסים. האינפלציה הפסיקה להיות כדאית עם עיסקת-החבילה הראשונה. מה שעשתה הממשלה עכשו, דברו על כך שנים וחדשים, כולם יודעו שצריך לעשות ולא עשו.

י. ארידור:

אני זוכר מישהו שאמר זאת אפילו לפני עיסקת-החבילה הראשונה.

ח. רמון:

אני חרד שאותם גורמים במסק הם אלה שרוצים: א. להסיר את הפיקוח על המחירים; ב) לשלם פחות מסים, כי אם יצטרכו לשלם מסים כדין בלי אינפלציה, הם בצרה גדולה; בלי לשנות את חוק שטינברג, יצטרכו לשלם עוד מיליארד דולר. זה מה שאומר המחקר של יורם ברזילי. כך שאף אחד לא יבלבל את הראש לגבי הפיקוח על המחירים. בלי פיקוח על המחירים חוזרים לאינפלציה של 200% בשנה, ואחר-כך לאינפלציה של 440% לשנה. אם יש פרוטקציוניסטים ואינטרסנטים שאינם יכולים לעמוד, הם תוצאה של וורמיזא שקדמה ל"פולגריה", הם גדלו כאשר מכרו אוויר וכאשר הכל עבד על "בלוף". ממשלת וורמיזא לוותה דולרים מבחוץ ונתנה לציבור בלי שום בסיס. אם נחזור למה שהיה ב-1981, כאשר היטיבו עם העם והתחילו להביא דולרים מבחוץ, הרי שהכלכלה עבדה על "בלוף" וכך גם הממשלה וכאשר היא עבדה על "בלוף" כולם יכלו לעבוד על "בלוף", ומי שנפגע היו השכירים.

אני מודה למחיר הגדול שמסלם השכיר, אבל אם אני צריך לבחור בין המסך האינפלציה של 1984 ובין מה שקורה היום, אני בוחר במה שקורה היום.

י. צבן:

זו הברירה היחידה?

א. ויינסטיין:

עצמאי שקיבל את התמורה כעבור 4 חודשים, בתקופת האינפלציה, הפסיד

המון.

ח. רמון:

אני מסכים עם חבר-הכנסת צבן שאלו אינן שתי החלופות היחידות. אבל אם היו מציגים לפני שתי חלופות אלו, הייתי בוחר בחלופה הזאת. האינפלציה בהגדרתה היא מס שהעניינים משלמים לעשירים, כי כל מי שמקבל חקבולית קבע נפגע ומי שיש לו נכסים צמודים או נכסי דלא ניידים נהנה.

אני רוצה להזהיר אתכם, אנשי משרד התעשייה והמסחר, אתם עומדים עכשו בלחצים קשים של פרוטקציוניסטים ואינטרסנטים. גם שיטת הפיקוח יוצרת עיוותים, אבל לפחות עד ה-31 במרס, אסור לוותר על הפיקוח על המחירים. אומרים שיש בקשות מוצדקות. אם מתוך 200 בקשות אתם מאשרים 5-6, אתם עובדים נכון. אבל אלה שלא מאשרים בקשותיהם, פונים אל חברי הכנסת ולאנשים פוליטיים ומסבירים את ה"קיס" שלהם. אלי פונים אנשים עם "קיס" מוצדק ואני אומר להם: זה המחיר שצריך לשלם. לכן אני מבקש מכם: תאמרו למנכ"ל שאסור להכניע.

ואם מדברים על צמיחה, גם פה אינני מבין את הצעקות. בשנים 1983-1984-1985 השקיעו כל שנה במדינת ישראל 1,1 מיליארד דולר בתעשייה. אני יודע, 2 מיליארד דולר, זה יותר. אבל אם אני משווה סכום זה לסכומים המושקעים במדינות אחרות בעולם, היחס לתוצר זה סכום אדיר. המדינה נתנה 400 מליון דולר מהחקציב לתעשייה, לא לירה ולא שקל, 400 מליון דולר.

י. צבן:

כולל הקלות במסים?

ח. רמון:

לא, רק מו"פ. אם זה לא סיוע לצמיחה, אינני יודע מהו סיוע. אמרתי לאנשי המסחר: הבעייה בישראל היא לא עידוד השקעות על-ידי הממשלה ולא עידוד הצמיחה על-ידי הממשלה. הבעייה במדינת ישראל היא - ניהול כושל ברמה בלתי-רגילה. לא הפועלים עצלים, בעל-הבית אינו יודע לנהל.

והבעייה השניה היא - אי-ניצול ההון. אם יעשו סקר של ההון שהושקע בשנים האחרונות, כמה תוצר הוא נותן ואיך מנצלים אותו, יתברר שאין בעייה של השקעות במדינת ישראל. כמובן, אפשר להטקיע בלי סוף. אבל במקום שהמנהלים יתחילו לעבוד, כולם מעדיפים "לעבוד על הממשלה". אם

יקדישו 10 שעות ל"עבודה" על שרים ועל חברי הכנסת, זה יהיה יותר טוב לכיסם.

היה לי חבר מנהל בית-מלון שהצטרף להתאחדות המלונאים. הוא בא לישיבה ואמר: אנחנו צריכים לעשות כך וכך. אמר לו אחד הוותיקים: מה זאת אומרת אנחנו צריכים לעשות כך וכך? אנחנו צריכים ללכת לממשלה ולבקש כסף. זו החזה.

א. ויינסטיין:

זה נשמע כמו - - -

ח. רמוך:

זו האמת. אין משק בעולם שהממשלה מסייעת לו כמו שמסייעת הממשלה למשק במדינת ישראל. ואני מציע שנפסיק לבלבל לעצמנו את המוח בנושאים אלה.

ז. אמיר:

חבר-הכנסת ארידור - שעל המדינה בחקופתו אפשר לומר "מדינת ארידוריה" - עשה פלסטר מכל המדיניות הכלכלית.

ד. תיכון:

הוא אמר שמדיניות זו מאמצת מה שהוא עשה.

י. ארידור:

באופן חלקי.

ז. אמיר:

רבותי, אנו צריכים כולנו לקרוא למשרד התעשייה והמסחר שלא לערער את היציבות הכלכלית הקיימת, כי היציבות הכלכלית הקיימת ש לה גם השפעה פסיכולוגית. ואם אלפי הפועלים השלימו עם המדיניות הכלכלית עד 1986, הרי אם משרד התעשייה והמסחר יבוא ויערער מדיניות זו על-ידי מתן אישור להעלאות מחירים, הוא ישים את המסמר בארון המחיס. בנושא זה מוטל על משרד התעשייה והמסחר לעמוד בפני כל הלחצים ולא לאשר העלאות מחירים, כי העלאות המחירים יחייבו שנוי בערך השקל, והדבר יחייב את האגודים המקצועיים לדרוש תיקוני שכר וחוזר חלילה. לכן מוטלת אחריות ממלכתית גדולה על שר התעשייה והמסחר להמשיך בפיקוח. נותרו עוד חדשים וחצי, ובהם יש להמשיך בפיקוח על המחירים.

אני יודע שבועדת הכספים יש לובי חזק המגן על העצמאים. יש להם סריה של עורכי דין ומומחים כלכליים שבאים ומגינים עליהם. ואולם אני חושב שהדברים שנאמרו על-ידי חבר-הכנסת תיכון הם דברים אמתיים ואסור לנו בנושא זה לפול בפח. אנחנו חייבים לשמור על העצבים והכל חייבים לגלות סבלנות. עתיד המדינה והמשק מוטל על כתפי אלה שעלולים לערער את היציבות. צריך להבין את הפסיכולוגיה. היום אנשים יודעים שהשקל שלהם שווה. ואין לחזור למצב, שבבקר היה לך שקל ובערב הוא איבד כך וכך אחוזים מערכו.

לכן אנו צריכים לומר למשרד התעשייה והמסחר לא להכנע ולשמור על המחירים הקיימים, כי פריצת הסכר במקום אחד תביא לפריצת כל הסכרים. הייתי רוצה לשמוע מסגן שר האוצר מה דעתו על הרצון שמגלה משרד התעשייה והמסחר להתיר רצועת הפיקוח על המחירים.

היו"ר י. ארידור:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת עדנה סולודר. הוועדה שלחה לה תנחומים על מות בתה. בהזדמנות זו שחזרה לעבודה, אנו חוזרים ומביעים לה תנחומים.

ע. סולודר:

בהזדמנות זו שנמצא עמנו סגן שר האוצר, אני רוצה לשמוע מפיו איר מתיישרים הדברים: מצד אחד המגזר החסימיחי הדואו ליושע העצמאית

אומרים לו: לאט לך, תמתין, על-מנת לא להפר את ההישגים שהתכנית הכלכלית השיגה. והתכנית הכלכלית השיגה הישגים, גם אם לא השיגה כל מה שרצינו, ואנו יודעים מדוע, כי היא היתה צריכה לשפול בו זמנית בדברים שהטיפול בהם היה צריך להיות שונה; ומצד שני אנחנו שומעים תביעות להעלאות מחירים. ואני שואלת: כיצד הדברים מתיישבים, הרי אנו מדברים באותה ממשלה ובשני משרדים מקבילים?

מ. בר-און:

אנחנו קבלנו את המדיניות הכלכלית ביסודה בחיוב, אם כי היו לנו דברי בקורת על אי-הצדק בחלוקת הנטל. אבל אנו נמצאים בעיצומה של המדיניות הכלכלית, ואנו יודעים שהנטל הגדול ביותר הוטל על השכירים, נשמור על ההישגים שהושגו כדי שלפחות קרבנם יירצה. לכן אני מצטרף לחברים שמעטיחים על משרד התעשייה והמסחר שלא להתרכז ולא להענות לבקשות להעלאות מחירים. מפעם לפעם יש כמובן לתקן עיוותים כעיוותים שהוכחו כעיוותים קשים.

מאמרו של חבר-הכנסת ארידור - - -

היו"ר י. ארידור:

זו היתה סטירה.

מ. בר-און:

להשוות את המצב שנוצר למצב של כלכלה טוטליטרית מזמין את המשפט הבא: את הדרך להפוך את הכלכלה לכלכלה בנוסח ג' נסוץ אתם ניסיתם והבאתם את המשק לעברי פי-פחת.

היו"ר י. ארידור:

אני רוצה להניח שאתה לא הבינות.

מ. בר-און:

באגע שהמדיניות הכלכלית דורשת התערבות הממשלה, אנחנו איננו מגיעים לא לפולניה ולא להונגריה, אלא למשק הקיים במדינות דמוקרטיות מערביות. במאמר שלך יצרת אווירה כאילו הגענו לטוטליריזציה של המשק, ולא היא. הפוכו הוכח כהרבה יותר גרוע.

א. שלום:

יש מפעלים שמצד אחד מתנגדים לשער הדולר המקופא, השער של 900 שקל הדולר - ודיבר על-כך היושב ראש, חבר-הכנסת אברהם שפירא - ומצד שני אותם מפעלים מציעים מבצעי הנחה בשיעורים בלתי רגילים של 25% עד 50%. כיצד ניתן להסביר זאת?

היו"ר י. ארידור:

שמענו שאלות חברי הוועדה. ועתה נשמע חשובות נציג משרד התעשייה והמסחר, מר יורם לוי.

י. לוי:

אני אחאר לכם קודם את המצב העובדתי, ואת החלק הפוליטי של הויכוח אסאיר לסגן שר האוצר.

עובדתי אנחנו כמערכת, מאז תחילת הפיקוח, כמעט ולא העלינו מחירים. יתר על כן, אני הייתי אומר, שמספר המוצרים שמחירם ירד גדול ממספר המוצרים שמחירם עלה. נכון שירידות המחירים התאפשרו בגלל שינוי התשומות בעולם, אבל אין לשכוח שחלק מהעלאות שאישרנו היו תולדה של התנודות בשוק העומי. בסך הכל העלינו מחירים של 15 מוצרים בלבד מתחילת

הפיקוח. קטגוריה זו מתחלקת לשני חלקים עיקריים: מוצרים ומפעלים שהחשומות שלהם עלו מאד; קבוצה של מפעלים שבהם הגענו לאחר בדיקה - ואלה החושבים שהפיקוח אינו מחמיר, ירדנו עד עומק הבעיה ולאחר חדשים של בדיקה התברר שצפעלים מסויימים עמדו על סף פשיטת רגל או סגירה בגלל הטלת הפיקוח, ובקטגוריה זו הייתי מכניס קבוצה של מפעלים שהוכנסו בטעות, כאשר הפקידים עבדו עד 6 לפנות בקר, ובמשך תקופה ארוכה מנענו גם תיקונים אלה, לקראת הסוף לא היה ברירה והיה צריך להעלות את המחירים האלה. אם חברי הכנסת רוצים לדעת רשימת המוצרים הללו, היא איננה סודית, כי היא התפרסה. העלינו את המוצרים הנאים:

אפונה מוקפאת בעיקר בגלל עליית מחירי הירקות באותה תקופה; תפוחי-אדמה מטובנים או מוקפאים בגלל עליית מחירי הירקות. סוכריות, גומי לעיסה וממתקים, למעט שוקולד, בגלל עליית מחירי

הסוכר;

גלידות, בגלל עליית מחיר הסוכר. אציטלן וסיבים אקריליים, כי המפעל היה במצב קשה; המפעל לקופסאות פח, שם היחה בעייה של העלויות, ורק לאחר בדיקה יסודית אושרה העלאה. והיו עוד מספר מוצרים קטנים.

יש לנו דיעה, כמו גם לחברי הכנסת, שלאורך זמן צריך יהיה לצאת בהדרגה ובאופן מבוקר מהפיקוח. כיצד אנו מתכווננים לעשות זאת? אנו בוחנים את הענפים הנראים לנו כבעלי תחרות גבוהה בין היצרנים, ויש הרושם שבהם אפשר להסיר את הפיקוח באופן נסיוני, כי התחרות גורמת לריסון המחירים. תוך תקופה קצרה יצאו מספר ענפים מהפיקוח. אלה יהיו ענפים שלהערכתנו ההשפעה שלהם על המדד נמוכה מאד. בתחום המשרד שלנו מדובר על שירותי שמירה והשכרת כוח אדם, שבהם כל הנושא מבוסס על שכר עבודה; והנושא השני - שכר דירה עסקי. שכר הדירה ועסקי מבוסס על חוזים הצמודים לדולר. ויש הרגשה שבאותם ענפים כמעט ולא תהיה קפיצה. זה מה שהולך לקרות.

לזמן ארוך יותר נבחן עוד מספר ענפים מצומצם ביותר, שבהם יש לנו הרגשה שהפיקוח לא דוקא מועיל. זו התיאוריה שיש לנו הרבה שנים. הפיקוח יש לו תכונה שהוא גורם לעליית מחירים ולא להפך.

עד כאן לגבי מה שקורה עובדתית ומה אנו מתכננים קדימה בנושא של עדכון המחירים.

א. שלום:

מדוע עלה מחיר הכוספה?

י. לוי:

השמן מיוצר מפולי סויה. כאשר היתה ירידה במחיר פולי הסויה, ירד מחיר השמן, מה שנוחר התהליך הייצור הוא הכוספה. מכיוון שמחיר השמן ירד, עלה מחיר הכוספא.

היו"ר י. ארידור:

רשות הדיבור לסגן שר האוצר, עדיאל אמוראי.

סגן שר האוצר ע. אמוראי:

לא אגזול הרבה מזמנכם, כי על סדר-יומכם עומד נושא אחר - נושא ההנפקות - שאם הוועדה לא תאשר אותו היום, הוא עלול להדחות. ואני חושב שאנחנו צריכים לשחרר את שוק ההון מפעילות הממשלה.

אשר לנושא שלפנינו, אני חלוק עם רוב החברים שדברו. אני מעריך מאד הקפאת מחירים כמכשיר לייצור. אינני חושב שהקפאת מחירים לזמן ארוך

היא דבר טוב, כי היא גורמת לאינפלציה כבושה, והמשק צריך להתנהל לפי מחירים יחסיים. כבר אמר מר יורם לוי, שהשיקול שינחה אותנו בזמן הקרוב יהיה:

א. להפסיד מחירים רק במקומות שאנו מסוכנעים שההשפעה על המדד היא שולית ובשטח היא מועילה;

ב. במקום שאנו מאמינים שהביקוש רפה, וכאשר יבטלו את הפיקוח הביקוש הרפה לא יאפשר העלאת מחירים, אולי ההפך, כי בגלל הפיקוח אין מורידים מחירים למקרה שהשוק ישתפר ואז יעלו מחירים.

ואולם אני לא אכחד ואומר לכם, שאנו רוצים למנוע "תפר" בעתיד, והשתיית תהליך זה לאורך זמן, מבלי להסתחב בתהליכים במשק, תחטיא את המטרה. כי אינפלציה כבושה חייבת להביא ל"תפר". איננו חושבים שיש אינפלציה כבושה. אנחנו חושבים שצריך להשאיר את הפיקוח מסיבה אחרת, כדי להרגיע ציפיות. לכן עוד מוקדם להפסיד טוטאלית. צריך לעשות זאת בצורה חכמה ובהדרגה במקומות שהציפיות יטפיעו לטובה; כלומר, הפסידו את הפיקוח ולא היתה התייקרות.

איננו מתכוונים לעשות שום מהפכה חד-פעמית שעלולה לפגוע בהיטגים, למרות שיש לנו תחזיות טובות לחדשים הבאים, אבל כל תחזית בנויה על נחונים ורוח תזזית יכולה לסנות את הצפיות. לכן התהליך יהיה אטי. אנו רוצים למנוע "תפר" ואנו רוצים שרמת המחירים תישאר נמוכה, גם לאחר שהפיקוח יצטמצם וילך.

היו"ר י. ארידור:

אני חושב שבדברי סגן שר האוצר אפשר לסכם את הדיון.

י. צבז:

לא קבלתי חטובה על נושא השוקולד.

ל. שפילמן:

הנושא נבדק והחלטנו לא להגיש חביעה, כי הוא היה כשר, לא היתה הפקעת מחיר.

י. צבז:

לא היתה טענה שהוא אינו כשר.

ל. שפילמן:

השוקולד שבו מדובר דומה במשקל ובטיב לשוקולד שנקרא "הדבורה מאיה" או "פופאי", וחמיד היה פער ביניהם.

היו"ר י. ארידור:

אילו היו נוהגים לפי החוק, שיש לי עליו בקורת, לא הייתם צריכים לעשות את הבדיקה. אילו היו שואלים אתכם מראש, לפי החוק, לא הייתם צריכים לעשות את הבדיקה. מניין אני מסיק שלא שאלו אתכם? כי אתם אומרים שהייתם צריכים לעשות בדיקה. העובדה שלא שאלו מראש על המחיר, יש בה הפרת החוק. אני חושב שנהגתם כהלכה שלא הגשתם חביעה, אבל בתנאי שזה יהיה פללי לגבי כולם. כלומר, לא תגישו חביעות לגבי מקרים שלא שאלו אתכם מראש.

ל. שפילמן:

בדקנו את המחיר של "הדבורה מאיה", - - -

היו"ר י. ארידור:

יש שני סוגי עבירות בחוק: האחת - הפקעת מחירים, והשנייה - אי-קבלת אישור, וזו אינה קטורה לשאלה אם היתה הפקעת מחיר. את באת ואמרת, שלא היתה הפקעת מחירים, אבל חוץ מזה יש עבירה של אי-בקשת אישור מראש. אני אפילו ציטטתי את הסעיף במאמר. אני חושב שנהגתם נכון, שכאשר המחיר לא הופקע, לא הגשתם תביעה. אני מבקש שתהיה הודעה, שזו המדיניות הכללית לגבי כל יצרן וכל סוחר. מה שאינני מקבל, שתהיה הפליה.

י. צבן:

אני מציע שלא תחפזו להפרת חוק סיטונאית בעצת חבר-הכנסת ארידור.

היו"ר י. ארידור:

אם יש מקום לא להגיש תביעה לגבי מפעל אחד במקרים מסוג זה, אני טוען שלא יכולה להיות שרירות לגבי מפעלים אחרים.

ח. רמון:

אני מבקש שתהיה הודעה מהי המדיניות הכוללת לגבי אי-קבלת אישור

חדש.

ל. שפילמן:

זה לא היה מוצר חדש. זה היה מוצר עם ציור אחר.

היו"ר י. ארידור:

מה זה נקרא ציור אחר? היה לו שם אחר?

י. צבן:

מה ההגדרה של מוצר חדש?

היו"ר י. ארידור:

זאת אומרת שאתם קובעים אח הכלל, וכך אתם מודיעים לוועדה, שבכל מקרה שיהיה אותו מוצר, אבל יהיה לו שם אחר או ציור אחר, על המקרה הזה אתם לא תגישו תביעה?

י. לוי:

אנחנו רוצים לבדוק זאת.

היו"ר י. ארידור:

אנחנו מסכמים, ששאלה זו לא הובהרה. מבחינת "עלית" הובהרה, מבחינת מדיניות המשרד, היא לא הובהרה.

י. צבן:

גם מבחינת "עלית" לא הובהרה, כי נמסר - ואני בדקתי זאת בכלי התקשורת - שהסבר למחיר היה בחסלום תמלוגים למי שעיזב את התמונה והעטיפה החדשה.

י. לוי:

אנו רוצים לבדוק זאת ונמסור תשובה.

היו"ר י. ארידור:

תוך כמה זמן? שבוע מספיק?

י. לוי:

היו"ר י. ארידור:

שבועיים?

י. לוי:

תוך שבוע תינתן החשובה.

ז. אמיר:

בדברייך אמרת, שתפשיירו שירותי שמירה ושירותי השכרת כוח אדם. זאת אומרת שיהיה אפשר לתת למפעל להעלות מחירים?

י. לוי:

אנחנו חושבים שהחשומה לגבי מפעל שמשכיר כוח אדם היא נמוכה ולא תגרום לעליית שרשרת במחירי שאר המוצרים.

ז. אמיר:

אתם תאפשרו לאותם קבלנים לקבל יותר?

י. לוי:

כן, אבל יכול להיות שלא תהיה העלאת מחירים רצינית, כי זה ענף תחרותי ולכן ההשפעה, לפי דעתנו, תהיה קטנה ושולית.

היו"ר י. ארידור:

אני מודה לכם.

צו לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה) - אמיסיה של מנפיקים של בנק דיסקונט בע"מ (סדרה 167, 15 מיליארד שקל) (מכתבו של שר האוצר מ-1612.85

צו לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה) אמיסיה של כור הנפקות בע"מ (סדרה 2, 15 מליון דולר)

(מכתבו של שר האוצר מיום י"ג בטבת התשמ"ו-25.12.85)

היו"ר י. ארידור:

בהסכמת חברי הוועדה, אנו עוברים לסעיף ההנפקות, שלא היה כלול בסדר-היום של ישיבה זו.

דברי הסבר יביא מר פרידמן.

מ. פרידמן:

מדובר בשתי הנפקות. הנפקה אחת היא תיקון ההנפקה של "כור"

שאושרה ב-26.6.85 מבחינת הגבלת המס, ההנפקה לא נמכרה ועכשן מבקשת כור להנפיק באותם תנאים שאושרו לחברת כלל, כלומר הצמדה למדד ולמטבע חוץ. אגרות החוב ישאו ריבית בשיעור שלא יעלה על 8% לשנה צמודה למדד או ליבור פלוס אחוז אחד.

ההנפקה השניה היא הנפקה של בנק דיסקונט. הנפקות בשווי של 10 מליון דולר. הכסף מיועד לחעשיה הקבוצית.

היו"ר י. ארידור:

האם יש התנגדות לאישור ההנפקות הללו? אין התנגדות. אנו מאשרים שתי ההנפקות.

צו לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה) - אמיסיה של מנפיקים חב' להנפקות של בנק דיסקונט בע"מ (סדרה 167, 15 מיליארד שקל)

צו לעידוד החסכון (פטור ממס הכנסה) אמיסיה של כור הנפקות
בע"מ (סדרה 2, 15 מליון דולר) א ו ש ר

חקנות מילווה המדינה (סדרות מסוג גליל ברירת-ריבית
ושגיא ברירת-ריבית)

מכתבו של שר האוצר מיום י"ב בטבת החשמ"ו-24.12.85

היו"ר י. ארידור:

מר פרידמן מבקש להביא תיקון לחקנות מלווה המדינה (סדרות מסוג
גליל-ברירת-ריבית ושגיא ברירת-ריבית).

מ. פרידמן:

לפני שבוע אישרה הוועדה לחקנות מילווה המדינה, סדרות מסוג
שגיא, רמון וגליל, כדי לאפשר לממשלה לפצל את התקופות על מנת לכוון מצבת
החובות כדי שהפדיונות כולם לא יפלו באותן השנים. משום מה הושמטו
מהחקנות סדרות שגיא ברירת-ריבית וגליל ברירת רבית. אנו מבקשים לאשר
סדרות אלו.

היו"ר א. שפירא:

אני מעמיד להצבעה אישור חקנות מילווה המדינה (סדרות מסוג
גליל ברירת-ריבית ושגיא ברירת-ריבית).

ה ע ב ה

חקנות מילווה המדינה (סדרות מסוג גליל ברירת-ריבית
ושגיא ברירת-ריבית א ו ש ר ו

חוק עיגול סכומים, החשמ"ו-1985

היו"ר א. שפירא:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום:
חוק עיגול סכומים, החשמ"ו-1985.
קיימנו דיון בחוק זה ועתה מונח לפנינו הנוסח הלבן של הצעת החוק.

ס. אלחנני:

בסעיף 3(ג) כתוב "סכום של חצי שקל יעוגל כלפי מעלה".
כאשר מדובר בחצי שקל, צריך להחליט כלפי מה מעגלים, כי יש
הסתברות שווה יהיה כלפי מעלה וכלפי מטה. צריך להחליט שזה יהיה
כלפי המספר הזוגי הקרוב ביותר או אי-הזוגי הקרוב ביותר. אם הסכום הוא
2,5 שקלים, העיגול צריך להיות כלפי ה-2, ואם זה 3,5 שקלים העיגול צריך
להיות כלפי 4. כך תהיה הסתברות שמספר העיגולים כלפי מעלה יהיה שווה
למספר העיגולים כלפי מטה.

י. ברוך:

זה לא נעשה באף אחד מחוקי עיגול הסכומים.

ס. אלחנני:

אני שמחה שחידשתי.

י. ברוך:

אינני יודע אם המחשב יוכל לעטוח זאת.

היו"ר א. שפירא:

במס שבח מקרקעין כל מה שמעגלים כלפי מעלה זה לטובת האזרח,
כי מדובר בהוצאות.

י. ברוך:

אני מסכים שיכולה להיות השיטה שאמרה סמור אלחנני, אבל למי יש
הכלים לכך?

א. ויינשטיין:

סמור אלחנני צודקת. הבעייה הועלתה בדיון הקודם, אלא שטענו
שתהיינה בעיות במחשבים כאשר מדובר לגבי העבר.

ח. רמון:

כיוון שהמסים מוקפאים, בוואו נעגל הכל כלפי מטה.

י. ברוך:

במס שבח מקרקעין זה יהיה לרעת האזרח.

היו"ר א. שפירא:

אני מציע שנשמע את התיקונים לחוק.

א. דמביץ:

הבטחתי לוועדה שאקרא לפנייה את ההוראה המצויה בחוק השקל החדש.
בסעיף 7, עיגול סכומים, כתוב לאמור: "היה סך הכל הסכום שעומד להשתלם
במזומנים מסתיים בשבר של אגורה, ייראה השבר שהוא חצי אגורה או יותר
כאגורה שלמה; ושבר שהוא פחות מחצי אגורה בטל."

זו כל ההוראה בחוק ההוא.

לענין הניסוחים מחדש בחוק עיגול סכומים -

בסעיף 1, במקום "כל סכום שיש להחזירו", נכתוב: כל סכום
שעל המדינה להחזיר או לשלם;

בכל מקום שכתוב: "מס שבח" נכתוב: מס שבח מקרקעין.

במקום "ההוצאות הכרוכות בתשלום" בסעיף 7(ב) יהיה כתוב: ההוצאות
של ביצוע החשלום.

ח. רמון:

למה כאשר מעגלים סכומים החצי צריך לעלות כלפי מעלה ולא לרדת?
אני רוצה שתהיה הסיה כלפי מטה.

א. דמביץ:

גם כאשר אתה משלם, לא רק כאשר אתה מקבל?

ח. רמון:

ההסתברות היא שחמש פעמים אתה מעלה ו-4 פעמים אתה מוריד.

י. ברוך:

49 פעמים אני מוריד ו-51 אני מעלה. העיגול באגורות הוא כפי
שאחה אומר. העיגול בטקלים הוא 49 כלפי מטה ו-51 פעם כלפי מעלה.

ח. רמון:

אני רוצה להחליף ויהיה 51 כלפי מטה ו-49 כלפי מעלה.

י. ברוך:

אינני רוצה שחוק עיגול סכומים יסתור את חוק הסקל.

י. צבן:

מדוע חשוב העיגול כלפי מטה לגבי מס שבח מקרקעין?

י. ברון:

לגבי מס שבח מקרקעין יש סכום המכירה של הנכס ומגיע לאזרח לנכות כל ההוצאות. על כל ההוצאות מגיעה לו הצמדה. שם מדובר בגרושים, אך גרושים אלה היום הם סכומים גדולים.

י. צבן:

אינך לוקח את הסכומים שהוצאו לפני עשר שנים, מצמיד אותם להיום ומקבל סכום עם חלקי שקלים ואז אתה מעגל?

י. ברון:

לא, מעגלים כל סכום לחוד.

י. צבן:

מדוע?

ד. שטאוב:

כי כל סכום יש לו המשקל הסגולי שלו וההפרש בין הסכום הנומינלי ובין הסכום הצמוד הוא הקובע את המס. זה מתאזן בסיכומו של דבר, כי אם יש 12 סוגים של הוצאות, פעם העיגול הוא כלפי מטה ופעם כלפי מעלה, ובסופו של דבר יוצא, לפי ההסתברות, שאתה מגיע לאותה תוצאה.

היו"ר א. שפירא:

לגבי השיטה שהביאה סמדר אלחנני ביחס לעיגול הסכומים, אני מודיע שהיא צודקת בהחלט.

אנו עוברים להצבעה על החוק כולו.

ה צ ב ה

חוק עיגול סכומים, התשמ"ו-1985 א ו ש ר

צו הריבית (שינוי שיעורים) (תיקון מס' 2), התשמ"ז-1985
צו מס ערך מוסף (קביעת שיעור ריבית) (תיקון מס' 2), התשמ"ו-1985
 (מכתבו של שר האוצר מיום ט"ו בטבת התשמ"ו-27.12.85)

היו"ר א. שפירא:

אנו עוברים לנושא הבא:

הפחתת הריבית מ-96% ל-60%, כפי שמציע שר האוצר בצווים שלפנינו.

ד. תיכוך:

אני מבקש שסגן שר האוצר יהיה נוכח בדיון.

אני מבקש לשאול, מדוע מציעים להוריד את הריבית ל-60% ולא ל-40% מדברים על אינפלציה של 30% בשנה. מדוע אפוא לא נוריד את הריבית ל-40%? אנו מהירים מאד בכל הנוגע להעלאות אך אטיים יותר לגבי כל הורדה. אבל למעשה זה הנושא המצומצם. יש נושא גדול יותר והוא נושא ההצמדות. עכשו האינפלציה יורדת, וזה טוב. אבל בכל מה שקשור בהורדת ההצמדות, הקנסות והריבית, הממשלה אטית. אנו עוסקים רק בנושאים המונחים על שולחנני, כלומר מס הכנסה ומס ערך מוסף. אבל יש עוד נושאים המחייבים הורדת הקנסות ושיעורי ההצמדה.

א. ויינשטיין:

אני מברך את האוצר על הגשת ההצעה להוריד את הריבית מ-96% ל-60%. אבל יחד עם זאת יש לי קובלנה. אנו ביקשנו להוריד את הריבית בסוף אוקטובר, ובאים אלינו עם הצעה זו ב-30 בדצמבר, כאשר ההצעה לא הייתה כלולה בסדר-היום.

אני בעד דיון בצווים, אבל אני מבקר את המצב שאנו דנים בנושא שלא היה בסדר-היום. כל חבר שאינו נוכח, תהיה לו הזכות לבוא ולטעון: לא ידעתי שהנושא יעולה על סדר-היום וידון. ואני שואל: האם אנחנו חושבים להתמיד בדרך זו?

ועוד נקודה, אנחנו צריכים לקבל החלטה על שיעור הריבית. אנחנו צריכים לקבל הערכת מצב כדי שנדע איזו הצעה לקבל, 60% שמציע האוצר או 40% שמציע חבר אחר. על כן אנחנו צריכים לקיים דיון בנושא. דיון מסודר בנושא שהועלה בנובמבר או בסוף אוקטובר, היה מחייב השתתפות סגן שר האוצר. היום מבקשים מאתנו להצביע על הצווים כי ה-1 בינואר 1986 דוחק בנו. אותו מצב היה באוקטובר, גם אז אמרו לנו שהדבר דחוף. אני מבקש לקבל הערכת על האינפלציה הצפויה בחדשים הקרובים.

היו"ר א. שפירא:

שאלת אותי למה הבאתי את הנושא לדיון למרות שלא היה כלול בסדר-היום. ובכן, בנושא שהריבית היה דיון באוקטובר. והבאתי לדיון זה את שר האוצר. ואני צעקתי חמס, איך יכול להיות שמצד אחד נגיד בנק ישראל לוקח מהציבור רבית כל-כך גמוכה ומצד שני הממשלה מתחשבת עם מי שחייב מס הכנסה, מס קניה ומס ערך מוסף על בסיס ריבית של 120%. ואז סוכם עם שר האוצר, שאם האינפלציה תרד, הריבית תרד. היום הוא מביא הצעה זו לוועדת הכספים.

כאשר האינפלציה ירדה ל-3%-1% לחודש ונותנים לאוצר לקחת ריבית של 96% על חובות מסים, זה גזל, ואנחנו כנבחרים העם חייבים לראות את טובת הציבור לנגד עינינו. ואם האוצר מביא הצעה להפחתת הריבית, צריך היה להניחה על השולחן בבקר, יחד עם הנחת תפילין.

ח. רמון:

שיעור הריבית על תשלומי מס צריך להיות זהה לריבית החריגה במס. אמור שהאוצר יהיה הבנק הכי זול במדינה. אם אני בעל עסק ואני צריך להחליט איפה לקבל כסף - - -

ד. תיכון:

יש בעיית הקנסות.

ח. רמון:

זו בעייה אחרת. קנסות אפשר לבטל. ריבית כמעט אי אפשר לבטל. אמור שהאוצר יהיה הבנק הכי זול במדינה. 60% זה שיעור סביר.

היו"ר א. שפירא:

גם כאשר לוקחים מה שלא מגיע?

ח. רמון:

גם אני משלם מסים.

אני מבקש שלא נדחה את הבקשה ונאשר אותה היום. אין קשר בין מס הכנסה ובין הריבית במס. לא מס הכנסה מוביל בענין הריבית, אלא בנק ישראל. מס הכנסה מתיישר לפי המציאות במס. אם הריבית החריגה היא 60% לשנה, צריך שהריבית על פיגורים בתשלום מס תהיה 60%. תרד הריבית במס, תרד הריבית על פיגורים בתשלום מסים.

היו"ר א. שפירא:

הריבית החריגה ירדה ל-4% לחודש.

י. צבן:

אני מסכים עם חבר-הכנסת רמון שצריך למנוע מצב שלפירמות יהיה כדאי לפגור בחטלום מסיים. אבל יש עניין של האזרח הפשוט, שלא תמיד אטם שנצבר חוב, ואין סיבה שהחוב שלו יעלה מעבר לשיעור האינפלציה.

ח. רמון:

אין דבר כזה.

היו"ר א. שפירא:

נשמע דברי הסבר מפי הממונה על הכנסות המדינה, מר ברוך.

י. ברוך:

הנושא הוסבר בהרחבה בשלוש ישיבות של הוועדה באוקטובר, באחת מהן בנוכחות שר האוצר. ואז הוחלט שבחדשים נובמבר-דצמבר תהיה הריבית 20% ולחדשים מ-1 בינואר 1986 ועד להודעה חדשה תהיה הריבית 60%.

י. צבן:

הריבית החריגה?

י. ברוך:

הריבית על מסיים, ביטוח לאומי ופסיקת ריבית בבתי-המשפט. לכן אני מתנצל על הבאת הצווים באחור, ואולם הבאנו אותם באחור כי לפי החוק היינו צריכים להתייעץ עם שמונה שרים. מה הרציו של הנושא? ריבית זו איננה אפקטיבית כאשר יש חובות של שומה. חוב של שומה הולך לפי הצמדה. מי שפיגר בחטלום משלם הצמדה או ריבית, הגבוה בהם ו-1.5% קנס לשבוע. דה-פקטו לגבי כל החובות של שנת המס 1985 והשנים הקודמות לה, ההצמדה קובעת ולא הריבית, כי ההצמדה היא די גבוהה. איפה הריבית הזאת אפקטיבית? כאשר אדם מגיש דו"ח לשנת המס ובעת שהוא מגיש את הדו"ח הוא חייב בריבית או בהצמדה רטרואקטיבית מתחילת שנת המס. מתי כדאי לאדם לבוא ולשלם? כאשר זה עולה לו פה יותר ביוקר מאשר בבנק. אם זה יעלה לו יותר זול, הוא לא יבוא. ברשויות המקומיות על הסדר לחטלום חובות בהסכמה בין האזרח ובין הרשות המקומית, הייתה הריבית 120% ואחר-כך הורד ל-78%. עתה אנו מציעים שהריבית תהיה 48%. איפה עוד הריבית המוצעת היא אפקטיבית? במס ערך מוסף, אתה מפגור בחטלום חודש ימים, אתה צריך לשלם ריבית.

ד. תיכון:

מה הם הקנסות ומהי הריבית?

י. ברוך:

הקנס הוא 1.5% והריבית 5%. הקנסות הם הוצאה מוכרת.

ד. תיכון:

הוצאה מוכרת?

י. ברוך:

בינתיים. אנו חושבים לשנות זאת. במס שבח מקרקעין, כאשר יש פיגור של חודש אחד, זו עבירה פלילית. אנו מגישים בימים הקרובים תזכיר הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, ובו אנו מציעים סידור אחיד שיפעל מ-1 באפריל 1986 והסידור יהיה שלא יהיו הצמדה או ריבית, הגבוה ביניהם, אלא תהיה ריבית ריאלית, תהיה הצמדה פלוס 12%.

י. צבן:

דברי ההסבר לצו מופיע מטרד העבודה והרווחה. לאיזה תשלומים

מ. דר-זיו:

תשלום דמי הביטוח הלאומי על-פי חוק הביטוח הלאומי.

י. צבן:

אם אדם חייב דמי ביטוח, לפי איזה ריבית הוא משלם?

היו"ר א. שפירא:

עכשו 5%.

י. צבן:

אדוני הממונה על הכנסות המדינה, בשבוע שעבר יטבתי בראש ועדת משנה סטטוטורית של הועדה לעניני בקורת המדינה לבירור תלונה של נכה צה"ל שקיבל עבור שבע שנים שלא שילמו לו את גימלת הנכות לפי החוק "הדפוק" שאישרתם, במקום 1,400,000 שקלים - 13,300 שקלים, כלומר פחות מאחוז אחד ממה שמגיע לו. אבל דמי ביטוח רוצים לא רק צמודים אלא יותר מההצמדה. היום 5% לחודש זה יותר מההצמדה. אם אדם לא שילם במקרה את דמי הביטוח, הוא צריך לשלם 5% לחודש?

פירמות שיש להן ענינים עם מס הכנסה, גם לגביהן צריך שיעשה צדק. אבל כאשר אנשים חייבים כסף לרשות, במיוחד אם אינם אשמים בכך, אין להעלות על הדעת, שהתשלום יהיה מעבר להצמדה.

י. ברון:

מה שמוצע אינו מעבר להצמדה.

ד. תיכון:

אני מוכרח לומר שאני חושש מצווים גורפים. אני רוצה לדעת במה בדיוק דברים אמורים. כאשר מדובר במשרד המשפטים, אני רוצה לדעת על מה זה חל במשרד המשפטים. וכאשר מדובר על משרד התעשייה והמסחר אני רוצה לדעת על מה זה חל במשרד התעשייה והמסחר. הוא הדין לגבי משרד העבודה והרווחה.

אינני מבין מדוע לגבי ארנונות מורד שיעור הריבית ל-48%.

י. ברון:

רק לגבי הסדר תשלום.

ד. תיכון:

הסדר תשלומים משמעותו שמשלמים את הארנונה בששה תשלומים בבנק.

י. ברון:

מדובר בחוב שלגביו יש הסדר תשלומים בהסכמה עם הרשות המקומית.

ד. תיכון:

נוסף להצמדה יש קנס, וזה יוצר שיעורים שאפילו חבר-הכנסת רמון מתנגד להם. לכן שאלתי מה בכוונתכם לעשות כדי להוריד את הקנס, כי הוא נקבע בזמנו כפונקציה של האינפלציה.

היו"ר א. שפירא:

אם אלך על-פי שיטת חבר-הכנסת רמון, הרי הוא רוצה ריבית של 90% לחלוב את הפרה חייבים, אבל לשחוט אותה - לא, כי לא יהיה את מי לחלוב. צריך לדעת שיש צרות במשק. קרא את כל הפרוטוקול ותראה מה אמרתי במליאה ומה אמרתי פה. אמרתי שעשרות אלפי אנשים יהיו בחוץ, ועכשו אנו עדים לדברים בטוח.

לכן אם היום האינפלציה היא בערך 2% לחודש, ואתם חקחו ריבית של 1% מעל האינפלציה, זה הרבה. אם תגיד למיטהו בחו"ל במדינה שאין בה אינפלציה, כגון שוויץ או הולנד, שאתה רוצה ריבית מעל ל-1% לא יאמינו לך.

סגן שר האוצר כתב לי פתק: "אנחנו מדברים עכשו על אינפלציה של אם ירצה השם בין 1% ל-2%. אנו פה בכל זאת נציגי ציבור. ואני יודע, חבר-הכנסת צבן, שאיכפת לך כל מקום עבודה של עובד. אוי לנו אם נפרק את כל החברות.

לקבוע היום 5% ריבית לחודש פלוס 1.5% קנס, הציבור לא יוכל לעמוד בזה. וחז"ל אמרו: אין גוזרים גזירה שהצבור לא יכול לעמוד בה. מי שחייב כסף לביטוח לאומי, יוכל לשלם 5% לחודש? לכן אני מציע שחקבעו ריבית-פלוטינג, ואז תוכלו לקבוע את שיעור הריבית באישור ועדה הכספיים, ואז תוכלו להגיד: המכסימום 5%.

ד. תיכון:

אדוני היושב ראש, השעה אחרי 13.00. אחה רוצה שתהיה ישיבה מסודרת, אחה צריך לדעת שמעבר לשעה 13.00, החברים מתפזרים.

היו"ר א. שפירא:

במושב הקייץ הודעתי, בתיאום עם יושב ראש הכנסת, שאנו יושבים בימי ב' וג' עד שעה 14.00.

י. צבן:

זו הייתה תקנה לשעת חירום.

י. ברון:

אם לא נאשר היום תקנות אלו, בחודש ינואר תהיה הריבית 96%.

ד. תיכון:

ילמדנו רבנו מדוע אי אפשר לדחות זאת למחר?

י. ברון:

כי מחר ה-31 בדצמבר.

י. צבן:

נאשר עכשו את התקנות וחוק. שבועיים נקבל את הפירוט ויהיה דיון.

ד. תיכון:

אני מקבל את ההצעה, שחוק שבועיים יביאו את הפירוט ונקיים דיון. אני מבקש כי תובא לנו הצעה בענין הקנסות.

היו"ר א. שפירא:

גם בענין הריבית.

א. ויינשטיין:

לקראת הדיון בעוד שבועיים אני רוצה להעלות בעייה נוספת, שאני מבקש לתת עליה את הדעת. היום כאשר עצמאי מודיע על הפחתת המקדמות, ואחר-כך מתברר שהוא טעה, הוא מתחייב בקנס של 1.5%.

י. ברון:

לא, בהצמדה וריבית לחצי שנה.

א. ויינשטיין:

הורדנו את המס השולי והיום חבר הכנסת, המס השולי שהוא משלם הוא 50%. עצמאי כאשר הוא מבקש להוריד את המקדמות, אם מתברר שטעה והייתה לו הכנסה נוספת, יש לו בעיות קשות של חוב. צריך לשנות את הסיטה הזאת.

י. ברון:

אני סיכמתי נושא זה עם ארגוני העצמאים לשביעות רצונם. אבל אם אתם רוצים, אפשר יהיה לדון בכך בעוד שבועיים.

א. ויינסטיין:

אני מבקש לדעת אם יש עמדה עקרונית?

י. ברון:

ישבתי עם ארגוני הלא-שכירים. ואין דבר קל יותר מאשר לחקן באופן שוטף את השומה. הוא יכול לבקש הקטנת שומה, ואם היחה לו הכנסה מיוחדת, הוא יכול לבקש עדכון. בכל מקרה כזה לא תהיה ריבית. כל מי שיפנה לנציב מס הכנסה ויראה שביום מסויים היחה לו הכנסה מיוחדת וכתוצאה מזה ההכנסה גדלה, ובאותו חודש הוא תיקן ושילם, לא יעשו לו את החשבון הקטלני.

ד. תיכון:

הבטחת שתביא את הסיכום הזה לידיעת הצבור.

י. ברון:

הוא הובא לידיעת הציבור.

ד. תיכון:

במודעות?

י. ברון:

לא היו מודעות, אבל אני התראיינתי.

היו"ר א. שפירא:

אני מביא להצבעה שני הצווים.

ה צ ב ע ה

צו הריבית (שינוי שיעורים) (תיקון מס' 2), החשמ"ו-1985 - אושר
צו מס ערך מוסף (קביעת שיעור ריבית) (תיקון מס' 2),
החשמ"ו-1985 - אושר

שינויים בתקציב לשנת 1985היו"ר א. שפירא:

אנו חוזרים לנושא השינויים בתקציב לשנת 1985.

ח. רמון:

אנחנו הסכמנו שמחצית הסכום של 25 מליון דולר, דהיינו 12,5 מליון דולר, יופטרו. אני עשיתי את סיכום הסכומים בשקלים. סך כל הסכום שהוחלט עליו בזמנו הוא 29,6 מיליארד שקל: 16,8 מיליארד שקל לחינוך, 6,1 מיליארד שקל להתיישבות, 5,2 מיליארד שקל לשיכון ו-0,6 מיליארד שקל למעונות. מה שאנחנו מבקשים שיאשרו היום הוא:

6,5 מיליארד-שקל לחינוך,
5,0 מיליארד שקל להתיישבות
2,5 מיליארד שקל לשיכון - - -

י. כהן: הסכום לשיכון, 2,5 מיליארד שקל, כולל 150,000 דולר לעמותה לאיכלוס יהודה ושומרון.

ח. רמון:

אנחנו לא מפרטים.
ו-0,6 מיליארד שקל למעונות. ובסך הכל 14,6 מיליארד שקל שהם מחצית הסכום של 29 מיליארד שקל.

היו"ר א. שפירא:

אני מעמיד להצבעה פניות מס' 51 - מטרד העבודה והרווחה.

0,6 מיליארד שקל; פנייה מס' 52 - משרד החקלאות, המחלקה להתיישבות,
5,0 מיליארד שקל; פנייה מס' 53 - שיכון, 2,5 מיליארד שקל; פנייה מס' 54 -
חינוך ותרבות, 6,5 מיליארד שקל.

ה צ ב ע ה

פנייה מס' 51, משרד העבודה והרווחה, 0,6 מיליארד שקל - אושרה
פנייה מס' 52, משרד החקלאות-המחלקה להתיישבות,
5,0 מיליארד שקל - אושרה
פנייה מס' 53, שיכון, 2,5 מיליארד שקל - אושרה
פנייה מס' 54, חינוך ותרבות, 6,5 מיליארד שקל - אושרה

היו"ר א. שפירא:

אנו עוברים לשינויים בתקציב לשנת 1985 - פנייה מס' 174 של
הממונה על התקציבים.

בדברי ההסבר נאמר: "פנייה זו נועדה לבצע שינויים בתקציב להתאמת
תקציב המשרד לתכנית הקיצוצים המתבצעת בפועל בשנת התקציב 1985 ובמסגרתה
לשחרר סך של 11,3 מליון דולר בגין אי-גביית אגרת החינוך בחדשים אפריל
עד יולי 1985 מרזרבה לשכר."

אני מעמיד להצבעה פנייה זו.

ה צ ב ע ה

שינויים בתקציב לשנת 1985, פנייה מס' 174 - אושרה

היו"ר א. שפירא:

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בטעה 13.30